

SPIS TREŚCI

1949. NIEZŁOMNI

Filip Musiał – Rok 1949 – pełnia władzy komunistów 3

Od zajęcia polskich Kresów mijają pięć lat, od kapitulacji niemieckiej III Rzeszy – cztery lata, od sfałszowanych wyborów – dwa. Roku 1949 nie uznaje się za przełomowy w dziejach „ludowej” Polski, ale był on czasem wyjątkowym – pierwszym rokiem, w który komuniści wchodzili, mając już w pełni uporządkowaną sferę polityczną.

Dawid Golik – Rok 1949. Między partyzantką a przetrwaniem 13

Działalność zbrojnego podziemia niepodległościowego w powojennej Polsce lat 1944–1963 charakteryzuje się okresami mniejszej i większej aktywności. Nie ulega wątpliwości, że kres zorganizowanego oporu na większą skalę nastąpił w 1947 r. – po sfałszowaniu wyborów i ogłoszeniu amnestii. Do poważnych starć z komunistycznym aparatem represji dochodziło jeszcze w następnych latach.

Kazimierz Krajewski – Ostatni kresowy komendant.

Anatol Radziwonik „Olech” (1916–1949) 22

Gdy mówimy o oporze stawianym przez „Żołnierzy Wyklętych” komunistycznej dyktaturze, zapominamy na ogół o tym, co działo się na terenach polskich Ziemi Utraconych, oddanych przez naszych sojuszników Związkowi Sowieckiemu.

Kinga Hałacińska – Dramat trudnych wyborów „Uskoka” 36

„Polska tonie w czerwonej powodzi... Istnieje przysłowie, że »tonący brzytwy się chwyta«, jakże ono obecnie pasuje do wielu Polaków! Toniemy – a nadzieja, której się chwyta – pozostaje niestety przysłowiową brzytwą” – tymi słowami pod datą 1 maja 1949 r. kończyły się zapiski kpt. Zdzisława Brońskiego „Uskoka”, jednego z ostatnich dowódców oddziałów partyzanckich walczących na Lubelszczyźnie.

Roksana Szczypta-Szczęch – Dowódca Polskiej Podziemnej Armii

Niepodległościowców. Kapitan Stanisław Pióro (1923–1949) 53

Krzysztof Dorosz SJ – Ksiądz Władysław Gurgacz „Sem” (1914–1949)

Korespondencja ze współbraćmi jezuitami 61

Wojciech Frazik – „Wielki indywidualizm – graniczący z dziwactwem”.	
Helena Żurowska (1905–1949)	70
Karol Polejowski – Gdański proces członków wileńskiej konspiracji	79
Paweł Tomasiak – Proces Adama Doboszyńskiego	84
Jarosław Wróblewski – Biało-czerwony ślad.	
Jan Rodowicz „Anoda” (1923–1949)	94
Ksawery Jasiak – Ostatni komendant Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Jan Małolepszy „Murat” (1906–1949)	107
Mirosław Surdej – „Pierwszy i ostatni raz Cię widzę”. Ludwik Więclaw „Śląski” (1908–1949)	117
Michał Ostapiuk – Nieuchwytny. Sierżant Tadeusz Bogatko „Plon” (1922–1949)	128
KOMENTARZE HISTORYCZNE	
Kinga Hałacińska – Przesłanie Henryka Szwajcera	134
OPOWIEDZIANE HISTORIE	
Wyjęliśmy chłopaka z „gniazda os”.	
Relacja Zbigniewa Matysiaka	146
SZLAKI NADZIEI	
Bartosz Janczak – Generał dywizji Józef Zajac (1891–1963)	150
Współtworzył polskie wojsko na Środkowym Wschodzie w pierwszych latach II wojny światowej. Oddanie, poświęcenie, obowiązkowość, zaangażowanie oraz praca gen. Józefa Zajaca przyczyniły się do utworzenia w niełatwych warunkach wielu polskich jednostek wojskowych.	

Kolegium:

dr hab. Adam Dziuba,
dr Wojciech Frazik,
dr Piotr Grzelczak,
Adam Hlebowicz,
dr Kazimierz Krajewski,
dr hab. Mariusz Krzysztofiński,
dr Marcin Majewski,
dr hab. Filip Musiał,
dr hab. Piotr Niwiński,
Jan M. Ruman,
dr hab. Krzysztof Sychowicz

Redaguje zespół:

Wojciech Butkiewicz – sekretarz redakcji
(tel. 22 5818813, wojciech.butkiewicz@ipn.gov.pl),
Jakub Gołębiewski (jakub.golebiewski@ipn.gov.pl),
Kinga Hałacińska (kinga.halacinska@ipn.gov.pl),
Romuald Niedzielko – zastępca redaktora naczelnego
(romuald.niedzielko@ipn.gov.pl),
Jan M. Ruman – redaktor naczelny
(jan.ruman@ipn.gov.pl),
Anna Zechenter (anna.zechenter@ipn.gov.pl),
Piotr Życieński – fotoreporter

Sekretariat:

Maria Wiśniewska (maria.wisniewska@ipn.gov.pl)

Projekt graficzny, projekt okładki i łamanie:

Katarzyna Dziedzic-Boboli

Korekta: Beata Stadryniak-Saracyn

Adres do korespondencji:

ul. Kurtyki 1, 02-676 Warszawa

Druk:

Drukarnia Wydawnicza im. W.L. Anczyca S.A.
ul. Nad Drwiną 10, 30-741 Kraków

Na okładce:

Sierż. Tadeusz Bogatko „Plon”, pozowana scena walki, Podlasie 1948 r. Fot AIPN